

Aan de Minister voor Klimaat en Energie

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Directie Strategie
Energiesysteem

Auteur

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

TER BESLISSING

Datum

16 oktober 2023

Kenmerk

DGKE-DRE / 38115790

nota

Beslisnota kamerbrief financiële participatie

Kopie aan

Bijlage(n)

4

Parafenroute

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Aanleiding

Eén van de afspraken in het Klimaatakkoord (2019) is een streven naar 50% lokaal eigendom van de productie van de lokale omgeving (burgers en bedrijven). In het commissiedebat in de Tweede Kamer van 28 juni 2023 over het burgerforum en de kabinetsvisie burgerbetrokkenheid bij de energietransitie heeft u aangegeven dat er een monitor financiële participatie wordt opgesteld en dat u deze in het najaar, voor het verkiezingsreces, met een brief aan de Tweede Kamer stuurt.

De brief is een oplegger bij 4 rapporten:

1. Vierde monitor financiële participatie;
2. Kwalitatieve uitvraag naar ervaring met financiële participatie van omwonenden;
3. Quickscan juridische mogelijkheden voor landelijke regels over lokaal eigendom en financiële participatie;
4. Monitor zon-PV.

Geadviseerd besluit

- Akkoord te gaan met verzending van de Kamerbrief financiële participatie aan de Tweede Kamer.
- U laat een besluit over juridische verankering van lokaal eigendom en/of financiële participatie aan een volgend kabinet, omdat pas vanaf de vijfde monitor (volgend najaar) duidelijk wordt of de afspraak uit het klimaatakkoord wordt nageleefd.
- Vooruitlopend onderzoekt u hoe, zo nodig, een grondslag in de wet kan worden opgenomen om lokaal eigendom juridisch te borgen.

Kernpunten

- In absolute zin neemt financiële participatie toe (zowel bij wind als bij zon).
- De monitor financiële participatie laat zien, dat het aandeel lokaal eigendom bij nieuwe windprojecten in 2022 is toegenomen tot 46%. Over alle windparken gezien is het totale aandeel lokaal eigendom nu 36%. Bij zonprojecten blijft lokaal eigendom en financiële participatie nog achter. Door een afname van het aandeel lokaal eigendom bij nieuwe projecten tot 12% staat het totale aandeel nu op 20%.
- Op basis van de uitkomsten van de monitor en de onderzoeken blijkt dat nog niet alle bestaande mogelijkheden worden benut om tot lokaal eigendom te komen.
- In deze brief schetst u een aantal maatregelen om de afspraken in het Klimaatakkoord beter te kunnen borgen. [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- De brief gaat in op mogelijkheden voor een landelijke regeling. U heeft hiervoor een onderzoek laten uitvoeren op verzoek van lid Boucke (9 maart jl.). De onderzoekers schetsen verschillende oplossingsrichtingen in de Energiewet (als marktordening voor lokaal eigendom) en in de Omgevingswet (voor omgevingsfondsen en omwonendenregeling).
- Als er volgend jaar niet voldoende vooruitgang is te zien, dan is het aan het volgend kabinet om een besluit te nemen over het borgen van lokaal eigendom in wet- en regelgeving.

Toelichting

Financiële participatie en lokaal eigendom kan als onderdeel van burgerparticipatie zeggenschap en draagvlak vergroten. Vanwege de lange voorbereidingstijd van zon- en windprojecten zouden de eerste effecten van de afspraken in het Klimaatakkoord volgend jaar zichtbaar moeten zijn.

Krachtenveld

De brancheverenigingen NWEA, NVDE, Energie-Nederland en Holland Solar kijken kritisch naar een mogelijke wetswijziging. Er moet benadrukt worden dat u met deze brief niet voorsorteert op het verplichten van 50% lokaal eigendom, maar dat u blijft onderzoeken hoe het juridisch wel zou kunnen als lokaal eigendom, met name bij zon-projecten, niet groeit. VNG, NP RES en EnergieSamen staan positief tegenover een mogelijke aanpassing van wet- en regelgeving. EnergieSamen pleit zelfs voor een landelijke regeling met resultaatverplichting.

De kamerbrief is opgesteld op basis van de vier genoemde rapporten, aanvullend literatuuronderzoek en in conclusie met o.a. VNG, NP RES, EnergieSamen, NWEA, NVDE, Holland Solar, Energie-Nederland, NMF.

Politieke context

In de Tweede Kamer zijn de afgelopen jaren diverse moties over lokaal eigendom ingediend door o.a. CDA, CU, D66 en de SP. Er worden met name veel Kamervragen gesteld over hoe het 50%-doel dichterbij gebracht kan worden. Over het streven naar 50% blijkt er weinig verdeeldheid te bestaan, al zijn er verschillende interpretaties van wat geschikt is om het doel te bereiken.

Juridische overwegingen

Het huidige wettelijke kader biedt geen juridische basis om financiële participatie en lokaal eigendom te eisen. Het streven naar 50% lokaal eigendom en de wens dat er financieel geparticipeerd wordt, wordt structureel genoemd, komt voort uit het Klimaatakkoord, staat in de RES'en, in het NPE, en de kabinetsvisie op burgerbetrokkenheid. Juridische borging biedt meer (juridische) helderheid, maar verkleint wel ruimte voor maatwerk. Er moet gekeken worden naar wat eventueel een logische plek in het wetgevende kader is en ook naar de inpassing van een dergelijke regeling in het eigendomsrecht en de kaders voor het Europese vrije verkeer. Voor de plaats en wijze van beschrijven van een eis tot lokaal eigendom zou in een nadere analyse nog meer aandacht moeten zijn.